

LISA HEYSE, WOLFGANG SANDFUCHS

10×10 = 100 európai első regény

Tíz első regény – tíz szerző – tíz kiadó – tíz európai ország. Ez a koncepciója az Európai Első-regényesek Fesztiváljának. Tizedszer rendezzük meg a fesztivált az észak-német Kielben, hogy népszerűsítsük és összekösse a fiatal európai prózaírókat.

Négy májusi nap

Az Európai Elsőregényesek Fesztiválja megismerteti a külföldi kiadók képviselőivel, a fordítókkal és az európai irodalmi élet egyéb szereplőivel azokat az elsőregényes szerzőket, akik még nincsenek más nyelvekre lefordítva. A fesztivál célja az, hogy a legújabb irodalmat bekapcsolja az európai irodalom vérkeringésébe, alkalmat adjon arra, hogy megvitassuk az európai irodalom legújabb irányait, nemzetközi cserekapcsolatok szülessenek, és szerencsés esetben elősegítse, hogy a regény más nyelveken is megjelenjen.

A fesztivál mindig négy májusi napon zajlik. Az első napon két nyilvános rendezvényen mutatjuk be az összes résztvevő regényét: először az adott nyelv egyetemi hallgatóinak, majd egy felolvasás keretében a nagyközönségnek is. A további napokon a szakmai közönség vehet részt vitakörökön és beszélgetéseken. A kiadók képviselői megismerkedhetnek a szerzőkkel és külföldi kollégáikkal. A felszabadult légkörű beszélgetések és a közös esti programok során sok személyes kapcsolat alakul ki a szerzők, a szerkesztők és a szakma képviselői között.

Az irodalmi és személyes kapcsolatok kiindulópontja az a vékony kis kötet, amelyben mind a tíz regényből olvashatunk egy-egy részletet németül, angolul és franciául, valamint a művek szinopszist és a szerzők életrajzát. A szerzők megismerésének ez az origója: ebből tájékozódik a közönség és a szakma. A szakmai beszélgetések betekintést nyújtanak a művek keletkezéstörténetébe, egy-egy ország könyvpiacának működésébe, a kiadók stratégiájába. A kérdések, ötletek, a kritika talán segít a regényíróknak a következő művük megalkotásában is. Így aztán a fesztivál nemcsak széleskörű képet nyújt a legújabb európai irodalomról, de meg is erősíti az irodalom szerepét abban, hogy a minket körülvevő valóság legmagasabb szintű közvetítője legyen sokszínű európai hagyományaink és sokféle nyelvünk által.

A fesztivált a Schleswig-Holsteini Literaturhaus szervezi és tartja fenn a Kieli Francia Kulturális Központtal közösen. Azonban a kezdetektől fogva egyfajta patchwork-projektként működött. A szervezésben és az anyagiak biztosításában számos résztvevő ország irodalmi intézete dolgozik együtt. Minden ország választ egy szerzőt és a kiadóját, vállalja a fesztivált kísérő antológia megjelentetését, az utazás, a szállás és a kiadás költségeinek egy részét. Így aztán egy nagy közös projekt az egész, ami a fesztiválon túl is összefogást teremt az európai irodalom különböző intézményei között. Intézetek, kiadók, szerzők, fordítók és moderátorok ismerik meg egymást.

Tíz év – ámulatra méltó eredmények

Amikor az Európai Elsőregényesek Fesztiválját megalapítottuk, a magyarországi Európai Elsőkönyvesek Fesztiválja lebegett a szemünk előtt, amelyet a budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál keretében rendeznek meg minden évben. De mivel Schleswig-Holsteinben nem volt hasonló befogadó rendezvény, ezért 2003-ban, Kielben kicsit szűkebb körben vágtunk bele a dologba. De a magyar kapcsolat megmaradt: együtt dolgozunk a JAK-kal, és eddig hat magyar szerző vett részt a fesztiválon: Szécsi Noémi (Finnugor vámpír) 2003-ban, Teslár Ákos (Ezektet kidobom) 2004-ben, Kiss Noémi (Tájgyakorlatok) 2005-ben, Tóth Krisztina (Hangyaterkép) 2006-ban, Szilágyi-Nagy Ildikó (Valami jó testnyílás) 2008-ban és Csobánka Zsuzsa (Belém az ujját) 2012-ben.

Némelyik európai résztvevő még csak két-három alkalommal volt a vendégünk, mások gyakrabban, a rendező országok pedig, azaz Franciaország, Németország, Ausztria (a másik németnyelvű szerző hazája), vagy éppen északi szomszédunk, Dánia minden alkalommal jelen van. A szereplők között volt már olyan kicsi kiadó, ahol maga a kiadóvezető is elkísérte kiváló elsőkötetes szerzőjét, és volt köztük olyan nagy is, mint a dán Gyldendal, amely számos alkalommal vett részt elsőkötetes szerzőivel és szerkesztőivel a fesztiválon. A moderátorok és a workshopok vezetői is igen változatosak: köztük volt Susan Bindermann, irodalmi ügynök, Thorsten Dönges, a Literarisches Colloquium Berlin munkatársa, Hédi Kaddour, francia irodalmár és író, és még sokan mások, ahogy azt a fesztivál weboldalán is olvashatjuk: (<http://literaturhaus-sh.de/projekte/EFdD.2012.html>). De az itt kialakult kapcsolatok szinte mindig túlnyúlnak a fesztivál keretein.

Így van ez a szerzőkkel is, akik mindig csak egyszer jönnek: némelyik titkos favorit, mások már díjat nyertek első kötetükkel hazájukban, de van köztük olyan is, aki egészen új az irodalomban, és olyan, akinek már több novella vagy verseskötete is megjelent. Ami összeköti őket: az első regény és a szilárd elhatározás, hogy írók akarnak lenni. Hogy miképp alakul a sorsuk az első megjelent regény után, nehéz megmondani. De tíz év elteltével már látzanak bizonyos eredmények – és ez biztató a jövőre nézve. Annak a száz szerzőnek a sorsa, akik itt Kielben bemutathatták az első regényüket, azt mutatja, hogy az első regénynek a legnehezebb fordítót és kiadót találni. Ennek ellenére csak a német fordítások száma tiszteletre méltó.

A hatvanhat nem németnyelvű regényből, amelyet az elmúlt kilenc évben láthattunk, már 18 megjelent németül. Többek közt Kiss Noémi könyve. Másoktól, mint például Tóth Krisztina, más műveket fordítottak le németre. Jó páran jelen vannak a nemzetközi piacon a szerzők közül, mint például a dán Jonas Bengtsson, a holland Gerbrand Bakker, az olasz Gianrico Carofiglio vagy éppen a cseh Radka Denemarkova, hogy csak párat említsünk.

Néhány szerzőnek alig pár hónappal a fesztiválos bemutatkozás után megjelent a műve más nyelven, másoknál évek teltek el a bemutatkozás és a megjelenés között. Még örvendesebb, hogy a 2009-ig megjelent hetven szerzőből csak hétnek nem jelentek meg újabb művei a bemutatkozás óta. Ebből láthatjuk, hogy a Kielben bemutatott elsőregényesek túlnyomó többsége valóban íróvá válik, az első könyve valóban csak a kezdet. A szervezőt ezek a tények örömmel és nem kis büszkeséggel töltik el.

Az Európai Elsőregényesek Fesztiválja 2012-ben ünnepelte tízéves jubileumát. Vendégünk volt Karádi Éva, az Európai Elsőkönyvesek Fesztiváljának budapesti koordinátora, Céline Benabes, a „*Lecture en Tête*” és a *Festival du Premier Roman de Laval* igazgatója Fran-

ciaországból. A közös európai munkánknak is új módjait találtuk. Az európai szerzők soknyelvű, sokszólamú hangja köti össze Wales-t és Spanyolországot, Magyarországot és Finnországot. Nemcsak a kielői közönség hallgatta őket nagy örömmel, de a berlini felolvasásnak is tekintélyes visszhangja volt. A felolvasások a szokott módon zajlottak: előbb a szerző olvassott egy rövid részletet az anyanyelvén a regényből, majd a hosszabb, németnyelvű szöveg következett egy színész előadásában. A 2012-ben bemutatott regények közül hármát már németül is kézbe vehetünk: Patrick McGuinness (Wales), Alen Mešković (Dánia) és Satu Taskinen (Finnország) köteteit. És még sokan fogják folytatni a sort. Nagyon örülünk, hogy a Tiszatájnak köszönhetően néhány regényrészlet magyarul is olvasható.

Az Európai Elsőregényesek Fesztiválján eddig részt vettek: Dánia, Németország, Észtorország, Finnország, Franciaország, Olaszország, Lettország, Hollandia, Norvégia, Ausztria, Lengyelország, Svájc, Spanyolország, Csehország, Magyarország és Wales.

További információk a résztvevőkről:

<http://literaturhaus-sh.de/projekte/EFdD.2005.html>

GYŐRI HANNA fordítása

